

УДК 378: 371.212.3

Алла ОПАНАСИК,
*заступник директора з гуманітарних питань
та виховної роботи Державного вищого навчального закладу
«Рівненський коледж економіки та бізнесу»*

Тамара ВЕРБИЛО,
*викладач української мови та літератури
Державного вищого навчального закладу
«Рівненський коледж економіки та бізнесу»*

СУЧАСНІ ФОРМИ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ СТУДЕНТАМИ

У статті аналізується поняття обдарованості як соціально-педагогічне явище; описуються форми роботи з обдарованими студентами в Державному вищому навчальному закладі «Рівненський коледж економіки та бізнесу».

Ключові слова: обдарованість, організація роботи з обдарованими студентами, форми роботи, ефективність.

В статье анализируется понятие одаренности как социально-педагогическое явление; описываются формы работы с одаренными студентами в Государственном высшем учебном заведении «Ровенский колледж экономики и бизнеса».

Ключевые слова: одаренность, организация работы с одаренными детьми, формы работы, эффективность.

In the article the concept of gift is analysed as the social pedagogical phenomenon, forms of work with the gifted students are described in State Higher Educational Establishment "Rivne College of Economy and Business".

Key words: giftedness, organization of work with gifted students, forms of work, efficiency.

Розбудова незалежної України потребує змін у структурі системи освіти з метою відтворення інтелектуального потенціалу народу. Помітно зростає потреба суспільства в людях, які вміють нестандартно мислити, можуть вносити нову якість у соціальне та виробниче життя країни, розвиток культури народу. Молодій державі потрібні енергійні, талановиті люди, які ставитимуть і творчо вирішуватимуть не лише поточні завдання, але й ті, що виникатимуть у майбутньому.

Головна мета Державної національної програми «Освіта України ХХІ століття» передбачає забезпечення можливостей постійного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації. Одним зі стратегічних завдань, окреслених у цій програмі, є створення умов для виховання освіченої, творчої особистості та громадянина.

Питання розвитку творчої особистості набуває особливого значення в умовах зміцнення та вдосконалення української державності, становлення України на міжнародній арені, що зумовлює необхідність підвищення інтелектуально-культурного потенціалу суспільства та вдосконалення всіх ланок навчально-виховного процесу. Кардинальні зміни в суспільстві, що спричиняють потребу в розвитку й використанні на благо суспільства творчих здібностей особистості, диктують необхідність оновлення сфери освіти, яка має забезпечувати в молоді «розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості; підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння та впровадження наукоємних та інформаційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці; створення умов для розвитку обдарованих дітей та молоді» [4, с. 7].

У зв'язку зі зміною соціально-економічних умов життя, а відповідно і суспільних пріоритетів, змінюються мета й завдання, що постають перед практичною педагогікою. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки зазначається: «Метою Національної стратегії розвитку освіти на наступне десятиріччя є забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання впродовж життя» [3, с. 3].

Розвиток системи освіти в означеному напрямі ґрунтується на вивченні потреб і забезпеченні розвитку дітей особливих груп: обдарованих та з особливими потребами; розробці індивідуальних методик організації їх навчання та соціалізації, проектуванні особистісно розвивального середовища обдарованих дітей і молоді» [3, с. 29].

Зазначимо, що переосмислення цінностей у державній політиці вивело на передній план проблеми обдарованості, творчості, визначивши пошук, навчання й виховання, стимулювання творчої праці та захист талантів як засоби забезпечення поступального розвитку суспільства на рівні світових стандартів.

Під час розробки вихідних положень роботи з обдарованими студентами нами використовувалися надбання психолого-педагогічної науки, зокрема концепція творчої обдарованості О. М. Матюшкіна, концепція «вікового потенціалу» Н. С. Лейтеса, теорія розвитку творчого потенціалу В. А. Романця, трактування обдарованості як прояву творчого потенціалу людини Ю. Д. Бабаєвої, психодидактичний підхід до навчання та розвитку обдарованості дітей в умовах загальноосвітньої школи В. В. Клименка, теорія креативності Е. Торренса, триколова концепція обдарованості Дж. Рензуллі, психосоціальна модель А. Танненбаума та багато інших; фундаментальні праці В. І. Бондаря, О. В. Киричука, С. В. Крисюка, В. Г. Онушкіна, М. Г. Протасової та сучасних науковців післядипломної педагогічної освіти: Л. І. Даниленко, В. В. Демченка, Т. М. Сорочан, Н. І. Клокар, В. В. Олійника, М. І. Романенка та ін.

Аналіз філософської, науково-педагогічної та методичної літератури свідчить про недостатню увагу науковців до проблем організації навчання й виховання студентів та підготовки викладачів до роботи з цією категорією

молоді. «Майже недослідженими залишаються проблеми змісту, форм, методик відповідної підготовки, вимог до педагога, його готовності до навчання та виховання здібної і талановитої молоді» [5, с. 213]. Тому поширення існуючих та пошук нових форм і методів роботи з обдарованими студентами є актуальною педагогічною проблемою.

Мета статті полягає в обґрунтуванні поняття обдарованості як соціально-педагогічного явища та описі форм і методів роботи з обдарованими студентами в Державному вищому навчальному закладі «Рівненський коледж економіки та бізнесу».

Дослідження обдарованості характеризується складними та суперечливими підходами. Останнім часом спостерігається тенденція до осмислення поняття обдарованості як цілісної системи. В. О. Моляко вважає, що одним із плідних шляхів вивчення творчості в цілому є вивчення обдарованості через особистість. За В. О. Моляко, основою обдарованості є «стратегічна організація свідомості, що дозволяє впорядковувати зміст потоку свідомості, конкретні системи, що перебувають у хаосі, проектувати їх і будувати, орієнтуючись також на об'єктивні показники, які задаються тими вимогами, що існують у реальності» [7, с. 89].

Організація роботи з обдарованими студентами має свої особливості та повинна базуватися на альтернативних, нестандартних формах і методах навчання. Особливі методи для виховання та навчання обдарованої дитини не потрібні, тому необхідно звертати увагу на ті з них, що оптимально розвивають творчі здібності дитини. «Методи навчання обдарованих дітей, – як стверджує С. Майданенко, – мають відповідати:

- своїм основним завданням – наданню допомоги обдарованим учням в отриманні знань;
- рівню інтелектуального та соціального розвитку дитини, різним вимогам і можливостям, виявляти основний та послідовний варіант розвитку здібностей дитини;
- переходу від перцептивного рівня пізнання до вищих понятійних рівнів» [6, с. 136].

У Державному вищому навчальному закладі «Рівненський коледж економіки та бізнесу» значну увагу приділяють роботі з обдарованими студентами. Одним із напрямків такої діяльності є участь студентів коледжу в Міжнародному конкурсі з української мови ім. П. Яцика та олімпіадах з української мови. Багато років поспіль на цих заходах збираються знавці рідної мови та обираються найкращі з них. Серед завдань, які пропонуються студентам, обов'язково є такі, що мають творчий характер: створити рекламу коледжу, написати твір на запропоновану тему тощо. Це сприяє оригінальності, гнучкості мислення дітей, генеруванню ідей та розвитку самостійності.

Кращі творчі роботи публікуються в студентській газеті «Наш коледж», а також в обласній газеті «Освіта Рівненщини», з якою підтримується активна співпраця. Останнім часом у цій газеті розміщувалися статті Тетяни Полюхович – призера II етапу Міжнародного конкурсу з української мови ім. П. Яцика та

III етапу Всеукраїнської олімпіади з української мови «Дорога до матері» і «Книги – найбільше диво з див».

Залучення обдарованої молоді до співпраці з редколегією студентської газети «Наш коледж» – важливий напрямок роботи, адже завдяки цьому в студентів розвиваються лінгвістичні здібності, формується їх пізнавальна суб'єктивна активність на основі внутрішніх уподобань. Газету створено в грудні 2007 року, її редакційну колегію очолює директор коледжу – заслужений працівник освіти України, кандидат педагогічних наук, відмінник охорони здоров'я, відмінник освіти, почесний працівник туризму Романчук Василь Прокопович, а головним редактором є викладач української мови та літератури Вербило Тамара Володимирівна, член Національної спілки журналістів України.

На початку навчального року редакційна колегія запрошує до співпраці всіх студентів, зокрема й першокурсників. У рубриках «Студентське життя», «Актуально», «Немає часу нудьгувати!», «Ми – майбутнє твоє, Україно!», «Події», «Зростаємо», «Особистість», «Наш вибір» розповідається про студентські будні та свята, переможців різноманітних конкурсів, тижні циклових комісій.

Значною популярністю користуються виховні заходи, координатором яких є заступник директора з гуманітарних питань та виховної роботи Опанасик Алла Василівна, тому студенти активно пишуть до газети про ті, що стали вже традиційними, наприклад: випускні вечори, на яких присутні улюблені шоу-зірки; конкурс «Алло, ми шукаємо таланти!», що цьогоріч отримав назву «РКЕБ fest»; святкування Міжнародного дня студента, де викладачі перетворюються на юнаків та юнок і стають більш зрозумілими та близькими для студентів людьми. До речі, на урочистостях із нагоди випуску найбільш обдарованих студентів було відзначено у номінаціях «Особистість», «Гордість коледжу», «Надія коледжу», «Містер коледжу» та «Міс коледжу».

Кореспонденти газети беруть інтерв'ю у викладачів (рубрики «Закінчіть, будь ласка, речення», «Наші наставники»), створюють есе на різноманітні теми, наприклад: Віталій Кушнірук «Дехто вмирає, так і не народившись», Олександра Герасимчук «А мені ж, може, просто хочеться щастя...», Наталка Подолук «Слова – теж вчинки», Вікторія Салько «Я не можу без тебе жити».

Особливою популярністю серед читачів користуються рубрики «Поетична вітальня», «Проба пера», де розміщуються поетичні та прозові твори обдарованих студентів, зокрема Ольги Усік, Ельвіри Музичук, Зої Мішиної, Вікторії Гавазюк. До речі, Вікторія Гавазюк – майстер зі створення чудових гумористичних гороскопів для студентів, якими захоплюються всі без винятку – і студенти, і викладачі.

Із нетерпінням очікують читачі й постійної рубрики «Смачно!», в якій досвідчені викладачі спеціальності «виробництво харчової продукції» діляться своїми «родзинками» – різноманітними рецептами приготування страв, а обдаровані студенти, що здобувають освіту за цією спеціальністю, стають переможцями обласних конкурсів, на яких демонструють авторські рецепти. Також багато хто з нетерпінням чекає на розміщення в газеті порад психолога

коледжу О. Ю. Козлинець, спортивних новин, відомостей із МДЦ «Артек», де студенти проходять технологічну практику.

Створення студентської газети будується на основі співдружності педагогів і студентів та формує творче, нешаблонне мислення обдарованої молоді, уміння критично оцінювати свої можливості й прагнення самостійно вирішувати все складніші завдання.

Однією з форм розвитку творчих здібностей молодих людей є науково-дослідницька та творчо-пошукова діяльність. Студенти, які оволодівають фахом «туристичне обслуговування», презентують свої роботи у вигляді відеоекскурсій, фотоподорожей.

Минулого року першокурсники коледжу взяли участь у роботі Малої академії наук учнівської молоді Рівного. На початку жовтня четверо студентів, які здобувають освіту за спеціальністю «виробництво харчової продукції», визначилися з темами науково-дослідницьких робіт: «Поетичний синтаксис Миколи Берези», «Авторські лексичні новотвори в поезії О. Богачука», «Феміністичний дискурс в українській літературі наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття», «Жіночі образи в драматичних творах Лесі Українки “В катакомбах” та “Йоганна, жінка Хусова”».

Протягом чотирьох місяців означені студенти досліджували необхідні їм літературні твори та працювали з науковою літературою. Після цього вони пройшли контрольні випробування з української мови та літератури, а наприкінці лютого – достойно представили свої роботи на конкурсі-захисті. Двоє з них (Наконечна Юлія і Дубровська Ольга) посіли треті місця й стали призерами II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт Малої академії наук. Тим самим студенти продемонстрували набуті вміння аналізувати отримані результати, узагальнювати та видавати кінцевий продукт своєї діяльності.

На нашу думку, потрібно відзначити ще одну важливу форму роботи з обдарованими студентами – участь у наукових конференціях. У квітні 2013 року призери II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт Малої академії наук Наконечна Юлія і Дубровська Ольга взяли участь у студентській науково-практичній конференції «Пріоритети філологічної освіти», що відбулася в Рівненському державному гуманітарному університеті, а їх статті були опубліковані в збірнику наукових праць.

У нинішньому навчальному році розпочалася робота з підготовки до участі студентів коледжу в міжвузівській конференції, присвяченій 200-річчю від дня народження геніального сина українського народу Т. Г. Шевченка.

Очевидно, що саме талановиті люди визначають успіх країни, окремих галузей науки, виробництва і культури, всіх сфер людського життя. Тому підтримка та розвиток обдарованої молоді є одним із пріоритетних напрямів сучасної української освіти. Форми роботи з обдарованими студентами в Державному вищому навчальному закладі «Рівненський коледж економіки та бізнесу» – участь у конкурсах, олімпіадах, науково-практичних конференціях, залучення студентів до співпраці з редколегією газети «Наш коледж», науково-дослідницька діяльність – засвідчили їх дієвість та ефективність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Державна національна програма «Освіта» (України ХХІ століття). – К. : Райдуга, 1994.
2. Закон України «Про загальну середню освіту» // Інф. зб. М-ва освіти України. – 1999. – № 15.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf. – С. 3-29.
4. Національна доктрина розвитку освіти // Дошкільне виховання. – 2002. – № 7. – С. 7.
5. Демченко В. Проблеми підготовки педагогічних кадрів до роботи з обдарованими учнями в системі післядипломної освіти / В. Демченко // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика : збірник наукових праць. – К. : Інститут обдарованої дитини, 2012. – Вип. 7. – С. 212-219.
6. Майданенко С. Обдарованість як соціально-педагогічне явище / С. Майданенко // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика : збірник наукових праць. – К. : Інститут обдарованої дитини, 2012. – Вип. 7. – С. 124-127.
7. Моляко В. А. Творческая конструктология (пролегомены) / В. А. Моляко. – К. : Освіта України, 2007. – 388 с.

Дата надходження до редакції: 30. 10. 2013 р.